

PŘÍPRAVA A VEDENÍ ARMÁDNÍ ÚTOČNÉ OPERACE S ODRAŽENÍM PROTIÚDERU BĚHEM PRONÁSLEDOVÁNÍ

Generál-major Karel Blatenský

Ve Veliké vlastenecké válce provedla Sovětská armáda řadu operací, v kterých bylo nutno vést boj se silnými zálohami nepřítele, kterými nepřítel prováděl protiúder jak v taktické, tak i v operační hloubce jeho obrany.

Zkušenosti z Veliké vlastenecké války ukázaly, že hlavní cíl útočné operace — úplné zničení nepřítele — může být zajištěn jen tehdy, když taktický úspěch bude rozvinut v úspěch operační. Toho se dosahuje rychlým přechodem v pronásledování a tím, že se nepříteli nedá možnost provést organisovaný odchod a organisovat obranu na mezilehlých postaveních nebo pásmech obrany.

Nepřítel se bude ovšem snažit o to, aby zastavil rychlý postup našich vojsk; bude provádět silné protizteče a protiúder. Úspěch útočné operace bude především záviset na schopnosti útočníka odrazit a zastavit tyto protizteče a protiúder při zabezpečení rychlého tempa operace a rychlého tempa pronásledování.

Vzhledem k tomu musíme při plánování operace brát v úvahu možnou činnost nepřítele nejen v taktické, ale i v operační hloubce jeho obrany, činnost jeho blízkých i hlubokých záloh. Operační sestava vojsk musí být taková, aby vojska byla schopna odrazit protiúder nepřítele v každém období operace, a to i během pronásledování.

Výtečné materiálně technické zabezpečení, vysoký morální duch vojáků a velitelů zabezpečovaly vysoké tempo útočných operací Sovětské armády a schopnost zničit hlavní obranné uskupení nepřítele již v prvním období útočné operace; po zničení hlavního uskupení nepřítele v taktické hloubce obrany přecházela vojska ihned v rychlé pronásledování nepřítele a ničila jeho operační zálohy provádějící protiúder nebo pokoušející se zaujmout obranu na mezilehlých postaveních nebo pásmech v hloubce obrany.

Vybavení vojsk Sovětské armády a vojsk lidově demokratických států v poválečné době novou technikou a novými zbraněmi zvětšilo palebnou i údernou sílu našich armád. Zvětšila se pohyblivost vyšších svazků jejich motorisací. Použití zbraní hromadného ničení zabezpečuje v součinnosti s použitím mechanisovaných vojsk zvýšení tempa a rozmachu útočných operací, zkrácení doby potřebné na přeskupení a na obklíčení a zničení nepřítele.

Naproti tomu je nutné brát v úvahu i to, že technické vybavení vojsk současných armád dovozuje i našim pravděpodobným nepřátelům připravit odolnou obranu v kratší době, než tomu bylo dříve. Vysoká motorisace a mechanisace dovozuje nepříteli provádět rychlá přeskupení záloh v operační hloubce, rychlé provádění protiztečí a protiúderů nebo zaujetí obrany na mezilehlých postaveních v hloubce obrany. Tato okolnost vyžaduje, abychom operaci plánovali tak, aby protivník byl ničen po částech, postupně. Zprvu je nutné zničit jeho hlavní síly bránící se v taktické hloubce obrany a pak postupně ničit jeho zálohy. Přitom je

velmi důležité nedovolit nepříteli, aby jeho zálohy prováděly svou činnost v součinnosti s jednotkami, které odcházejí z taktické hloubky obrany. Je nutno bezpečně izolovat zálohy od jednotek ustupujících nebo vedoucích boj v taktické hloubce obrany a nedovolit nepříteli podporovat protizteče a protiúder y zbraněmi hromadného ničení.

Vysoký morální duch útočících vojsk, vysoké vypětí vojsk v boji, umění velitelů zabezpečit převahu sil a prostředků na libovolném směru a v každé době, vhodné využití zbraní hromadného ničení zabezpečuje plný úspěch vedení útočné operace v hloubce obrany nepřítele a schopnost odrazit jeho protiútoky nebo protiúder y.

Umění zabezpečit převahu sil a prostředků na nutném směru má veliký význam při odražení protiúder u nepřítele během jeho pronásledování.

Ve Veliké vlastenecké válce bylo odražení protizteči nebo protiúder ů nepřítele jak v taktické, tak i v operační hloubce běžným zjevem. Velmi často byly tyto protiúder y odraženy během pronásledování.

Účelem tohoto článku je krátce osvětlit na základě zkušeností z Veliké vlastenecké války, na základě poválečných změn v oblasti operačního umění, výzbroje, organizace a na základě současných názorů amerických vojenských doktrinářů na vedení obranné operace následující otázky:

- zásady přípravy a vedení útočné armádní operace s odražením protiúder u nepřítele během pronásledování,

- způsoby organizace a vedení boje při odražení protiúder u nepřítele během pronásledování,

- hlavní požadavky na organizaci součinnosti a velení vojskům armády při odražení protiúder u nepřítele během pronásledování.

I. Zásadní otázky přípravy a vedení útočné armádní operace s odražením protiúder u nepřítele během pronásledování

Hlavním úkolem útočné operace je úplně zničit nepřítele. Toho dosáhneme zničením nepřítele mocnou palbou všech prostředků, úderem na celou hloubku jeho obrany, současným postupem celé útočné sestavy, obklíčením a zničením nebo zajetím jeho živé síly a zmocněním se jeho bojových prostředků.

V současné době je útočná operace armády součástí frontové operace a probíhá v rámci útočné operace frontu. Operační určení armády v rámci frontové operace se stanoví zámyslem frontové operace. Armáda může útočit podle celkového zámyslu útočné operace frontu na směru hlavního úder u frontu nebo na podružném směru; konečně může být v druhém sledu frontu.

V některých případech může armáda útočit na jednotlivých směrech samostatně. V takových případech je přímo podřízena hlavnímu velitelství.

Hloubka současné obrany dosahuje několika set kilometrů. Současná obrana je protitanková, protidělostřelecká, protivzdušná, protivýsadková, protichemická, protiatomová a protibiologická. Velký význam v současné obraně mají zálohy, pomocí nichž může nepřítel rychle znovu obnovit svou operační sestavu narušenou útočníkem, a to tím, že jimi provede buď protizteče nebo protiúder y nebo jimi organizuje obranu na nových obranných postaveních nebo pásmech.

Zničení protistojícího nepřítele nebo určité části těchto sil se dosahuje ničením nepřítele po částech, postupně. Bližším operačním úkolem armády bude zničení nepřítele v celé jeho taktické hloubce obrany a zničení jeho bližších operačních záloh.

Dalším operačním úkolem armády ve většině případů bude zničení jeho hlubokých operačních záloh, a to buď střetným bojem, průlomem spěšně zaujaté obrany nebo odražením protiúderu a obklíčením a zničením protiúderného uskupení nepřítele.

Jak vidíme, hlavním úkolem armádní útočné operace po provedení průlomu taktické hloubky nepřátelské obrany bude tedy zničení operačních záloh nepřítele, které jsou měřítkem pevnosti, síly a aktivity jeho obrany.

V současných podmínkách bojové činnosti vojsk v obraně je protiúder nejaktivnější formou činnosti proti útočníkovi. Úkolem protiúderu obvykle bývá obnovení ztracené obrany a obklíčení a zničení uskupení útočníka, který pronikl do obrany. Jindy může protiúder mít za úkol vázat síly útočníka na podružném směru nebo stáhnout síly a prostředky ze směru hlavního úderu útočníka a tím zastavit postup našich vojsk na operačně důležitém směru; konečně bude mít za úkol nedovolit obklíčení a zničení vojsk obrany nebo pomoci již obklíčenému uskupení obránce při jeho vyjití z obklíčení.

Z uvedených úkolů protiúderů vidíme, že nepřítel může provádět protiúder jak v taktické, tak i v operační hloubce.

Co se týká směru provedení protiúderu, nejnebezpečnější pro naše útočné uskupení bude protiúder provedený do boku a týlu hlavního uskupení naší útočné sestavy.

Abychom mohli nepřítele ničit postupně, po částech, musíme izolovat jeho hlavní síly, které ustupují pod úder naších vojsk, od záloh přicházejících z hloubky obrany a předejít protivníka v ovládnutí jeho obranných postavení v operační hloubce. Tento postup nám ulehčí jak zničení ustupujících vojsk, tak i přicházejících záloh.

Isolaci přicházejících záloh od ustupujících vojsk a rychlé ovládnutí obranných postavení a pásem nepřítele v jeho operační hloubce dosáhneme nejlépe rychlým přechodem v pronásledování.

Cílem pronásledování je obklíčit a zničit nebo vzít do zajetí ustupujícího nepřítele.

Pronásledování nepřítele v armádní útočné operaci může být zahájeno hned po průlomu taktické hloubky obrany tehdy, když nepřítel má značné ztráty, nehodlá podniknout protiúder a odvádí své hlavní uskupení na pásmo nebo postavení připravené v operační hloubce. V některých zvláště příznivých případech, hlavně po úspěšném shozu atomových zbraní, může být pronásledování zahájeno již po průlomu některého z postavení v hlavním pásmu obrany.

K pronásledování může též dojít po neúspěšném protiúderu nepřítele nebo tehdy, když nepřítel zahájil vyjití z boje. V tom případě se obvykle přechází do pronásledování po zničení bližších operačních záloh nepřítele a po zmocnění se jeho armádních záloh.

Ve všech těchto případech se nepřítel bude snažit odpoutat od našich vojsk, zadržet náš útok bojem zadních vojů, zátarasy, úder letectva, použitím zbraní hromadného ničení s přivedením záloh, aby získal čas k organizaci obrany na novém obranném postavení nebo pásmu.

Proto může pronásledování během operace střídavě přecházet v úpor-

ný střetný boj nebo i střetné sražení se zálohami nepřítele a znovu do pronásledování.

Tak na př. v sandoměřsko-slezské operaci pronásledovala 59. armáda od 14. do 19. ledna 1945 nepřítele, 20. ledna byla zastavena silnými zálohami nepřítele, které zaujaly obranu na předem připravené čáře a vedla do 27. ledna úporné útočné boje s nepřítelem. Teprve 28. ledna bylo znovu obnoveno pronásledování a bylo ukončeno ovládnutím předmostí na řece Odry 31. ledna.

Hlavní formou manévru vojsk armády při pronásledování je obejití jednoho nebo obou boků ustupujícího nepřítele a vyjití do jeho týlu. Toho dosáhneme kombinací čelního a rovnoběžného pronásledování.

Tankového a mechanisovaného vojska se obvykle použije k rovnoběžnému pronásledování hlavního uskupení nepřítele, k zničení jeho záloh a k ovládnutí důležitých objektů a čar v jeho operační hloubce.

Střelecké jednotky zesílené dělostřelectvem, ženijním vojskem, za podpory letectva provádějí čelní i rovnoběžné pronásledování.

Pronásledování splní svůj úkol jen tehdy, je-li vedeno nepřetržitě ve dne v noci, za jakéhokoli počasí a v jakékoli roční době.

Dále je nutno brát v úvahu tu okolnost, že v některých případech organizace pronásledování je časově totožná s přípravou k odražení protiúderu nepřítele. Tato skutečnost je velmi důležitá a potřebuje sehranou a sladěnou práci velitelů a štábů a vysokou vytrvalost vojsk.

Z uvedených poznatků je vidět, že boj s operačními zálohami nepřítele během operace je jeden z význačných faktorů úspěšného vedení operace.

Neustálé a rychlé pronásledování nepřítele nám zabezpečí izolaci jeho hlavního uskupení, snažícího se vyjít z taktické hloubky, od přicházejících záloh a tím i možnost zničit nepřítele po částech. Těsný dotyk pronásledujících jednotek s nepřítelem znemožňuje nepříteli úspěšně použít zbraní hromadného ničení.

Velitelé i štáby, kteří organisují pronásledování, jsou povinni učinit opatření zabezpečující rychlé odražení protiúderu nepřítele během pronásledování. Odražení protiúderu je nutno organisovat tak, aby bylo zabezpečeno nejen zničení protiúderného uskupení v krátké době, ale aby byly zabezpečeny i podmínky pro další rozvíjení úspěchu v době co nejkratší.

II. Způsoby organizace a bojová činnost při odražení protiúderu během pronásledování

Příprava operace

Při přípravě operace má veliký význam důkladné zhodnocení situace, při němž je nutno zhodnotit na celou hloubku operace všechny síly a prostředky nepřítele, které k určité době může nepřítel soustředit na směrech, které nás zajímají.

V plánu útočné operace musí být přesně vyjádřeny jak otázky pronásledování, tak i otázky odražení protiúderů. Velitel armády v připraveném období určuje způsoby boje se zálohami, které byly zjištěny v taktické a částečně i operační hloubce.

Vzhledem k tomu, že dnešní vojska mají vysokou pohyblivost, která zabezpečuje nepříteli provést široký manévr zálohami na ohrožené směry, je předběžné zhodnocení činnosti hlubokých operačních záloh ne-

přítele velmi složité, a má proto v přípravném období více méně všeobecný ráz; tato okolnost nutí útočníka během celé operace upřesňovat plán činnosti vojsk, plnit nové úkoly, úkoly, které nemohly být plně předvídaný plánem operace.

Tuto okolnost je nutno brát v úvahu při určování bojové sestavy v každém období operace a sestavu určovat tak, aby útočník měl možnost lehce provádět manévry silami a prostředky jak k frontě, tak i podél ní v průběhu celé operace.

Ve všech obdobích armádní útočné operace je stálým úkolem velitele i vojsk armády odrazení možného protiúderu nepřítele; při pronásledování nepřítele nabývá důležitost tohoto úkolu ještě většího významu.

Základní opatření k odrazení možných protiúderů nepřítele se předvídají již během plánování operace. Tato opatření se připravují na podkladě zpráv o zálohách nepřítele.

Plánem operace se předvídá zasazení druhého sledu armády, armádních záloh a pohyblivých zatarasovacích odřadů na ohrožené směry, předvídá se široký manévry dělostřelectvem a ženijními jednotkami k přípravě a zasazení úderu do boků nepřátelského protiúderného uskupení a konečně i použití zbraní hromadného ničení na protiúderné uskupení nepřítele.

Všechna tato opatření se při plánování operace určují jen orientačně, zvláště pak opatření při plánování boje v hloubce obrany nepřítele.

Velitel a štáb armády při vydávání úkolů pro pronásledování rozvíjejí podle dané situace všechna tato předpokládaná opatření k odrazení protiúderu během pronásledování; jejich podrobné upřesnění je možno provést až za pronásledování, kdy se jasně projevilo nebezpečí protiúderu z toho nebo onoho směru.

Pronásledující vojska bojují převážně v širokých pásmech odtržené od sebe.

Nebezpečí protiúderu nepřítele během pronásledování vyžaduje tedy mít bojovou sestavu armády ve dvou sledech; je nutné mít silnou dělostřeleckou protitankovou, tankovou a ženijní zálohu a pohyblivé odřady zatarasovací. Okolnost, že nepřítel na podporu protiúderu může použít zbraní hromadného ničení, vyžaduje učinit všechna opatření k zamezení použití těchto zbraní nepřítelem. Pro případ jejich použití je nutné včas zabezpečit vojska prostředky k odstranění následků a vhodným manévrem záloh zabezpečit úspěšné odrazení protiúderu.

Vysoké tempo pronásledování se zabezpečuje směrlým a odvážným postupem předsunutých odřadů vyčleněných z jednotek prvního sledu armády. Tyto odřady musí být tak silné, aby zabezpečovaly nejen vysoké tempo operace ale i čas na přípravu hlavních sil armády k odrazení protiúderu nepřítele na ohroženém směru.

Schopnost velitele a štábu armády provést v krátké době přeskupení na ohrožené směry, organisovat součinnost jednotek a druhů vojsk má rozhodující význam, stejně tak jako smělé a rozhodné použití zbraní hromadného ničení na protiúderné uskupení nepřítele v časově a prostorově pro nás nejvýhodnějších podmínkách.

Rychlá změna situace spojená s tím, že nepřítel provedl protiúder na směr nepředpokládaným plánem operace, vyžaduje od velitelů všech stupňů širokou iniciativu. Aby velitelé měli možnost tuto iniciativu projevít, musí být informováni o svých úkolech během pronásledování nej-

méně na dva dny operace dopředu. Štáb armády musí mít s těmito svazky nepřetržitě spojení, aby včas mohl zabezpečit ohroženým jednotkám pomoc buď svými prostředky nebo prostředky frontu.

Pečlivá příprava operace, při které byla brána v úvahu možná činnost záloh nepřítele v operační hloubce, upřesnění plánu na odražení protiúderu během operace, druhé sledy a zálohy schopné zabezpečit v krátké době dostačující hustotu na ohrožených směrech, vhodné použití zbraní hromadného ničení, široká iniciativa velitelů všech stupňů a schopnost štábů organisovat rychle součinnost — to jsou základní požadavky při organisování operace, zabezpečující úspěch opatření při odražení protiúderu během pronásledování.

Vedení operace a způsoby odražení protiúderů během pronásledování

Při plnění bližšího úkolu bude armáda odrážet protizteče sborových a protiúderů armádních záloh, které nepřítel provádí s úkolem obnovit obranu v taktické hloubce.

Úkolem druhého období armádní operace je narušit součinnost mezi jednotlivými vyššími svazky a uskupeními nepřítele v jeho operační hloubce, to znamená úplně rozrušit operační sestavu nepřítele a připravit podmínky pro obklíčení a zničení hlavních sil nepřítele a zakončení operace.

Jestliže nepřítel utrpěl značné ztráty ve své taktické hloubce obrany a zřekne se protiúderu nebo jestliže jeho protiúder nebyl úspěšný a nepřítel odvádí svá vojska na jedno z připravených pásem nebo postavení v hloubce obrany, přejdou vojska armády ihned do pronásledování.

Pronásledující vojska vnikají do mezer mezi zadními voji nebo, ničíce jednotky kryjící boky nepřítele na rovnoběžných komunikacích, vycházejí do týlu nepřítele, přehrazují jeho ústupové cesty, člení tak ustupující proudy nepřítele a obklíčují a ničí jeho živou sílu i techniku.

Pronásledovat nepřítele je nutno na široké frontě. Běžným zjevem za pronásledování bude nejasnost situace. Aby se to předešlo, je nutné ustavičně vést aktivní průzkum všech druhů a zabezpečit, aby velitel a štáb armády stále měli čerstvé zprávy.

Velitelé všech stupňů musí stále podávat hlášení svým náčelníkům a naopak informovat neustále své podřízené a sousedy.

Velitel armády po přejití vojsk prvního sledu armády do pronásledování organisuje pronásledování v armádním měřítku, t. j. určí výhodnou sestavu a operační uskupení vojsk armády, dá vojskům doplňkové úkoly a nařídí provést opatření operačního zabezpečení, t. j. zabezpečení styků, boků, průzkumu, PTO, PVO, zabezpečení ženijní, protiatomové, protichemické a protivýsadkové.

Hrozí-li nebezpečí protiúderu, rozhoduje se velitel armády k odražení protiúderu.

Podle konkrétní situace, podle síly vojsk podnikajících protiúder a podle důležitosti směru protiúderu se odražení protiúderu může provést buď všemi silami nebo částí sil armády.

Samo odražení protiúderu může být provedeno různým způsobem.

V jednom případě bude výhodné ničit nepřítele ve chvíli, kdy soustřeďuje svá vojska k provedení protiúderu, a to formou střetného boje do boků a týlu soustřeďujících se vojsk; v druhém případě střetným bo-

jem v okamžiku, kdy části protiúderného uskupení vycházejí do výchozího postavení, jindy je výhodné částí sil přejít do obrany, způsobit nepříteli ztráty a poté soustředit dostatečné síly, obklíčit a zničit protiúderné uskupení nepřítele.

Ve všech uvedených případech způsobí vhodné použití zbraní hromadného ničení značné zeslabení protiúderného uskupení nepřítele a podmínky pro jeho rychlou likvidaci. Přitom je nutné úderů atomových, chemických a biologických zbraní vést hlavně na jeho tanková a mechanisovaná vojska.

Rozhodnutí velitele armády k odražení protiúderu musí být aktivní, zabezpečující v dalším údobí boje úder do boků a týlu protiúderného uskupení, jeho obklíčení a zničení a musí připravit podmínky pro další rozvinutí pronásledování, bylo-li protiúderem zastaveno.

Před rozhodnutím k odražení protiúderu ujasní si velitel a štáb armády úkol a zhodnotí situaci.

Velký význam při hodnocení situace nepřítele má přesné určení doby potřebné k tomu, aby vyšel na výchozí postavení, určení směru úderu nepřítele, hlavně jeho tankového a mechanisovaného vojska, jeho uskupení a zámysl jeho činnosti.

Po zhodnocení situace nepřítele i situace vlastní určí velitel armády takové uskupení, takovou sestavu, která zabezpečí nejen odražení protiúderu, ale dává i podmínky pro další obklíčení a zničení nepřítele při současném rozvinutí útoku do hloubky.

Při hodnocení terénu určí velitel armády výhodnou čáru k odražení protiúderu, které je nutno se zmocnit dříve než nepřítel.

Po ujasnění úkolu a zhodnocení situace se určuje způsob odražení protiúderu, určují se síly, které provedou odražení protiúderu, a volí se i způsob použití zbraní hromadného ničení k oslabení protiúderného uskupení nepřítele.

Velitel armády se bude snažit, dovoli-li to situace, odrážet protiúder buď střetným bojem nebo mistrnou kombinací obranné i útočné činnosti; k odražení protiúderu vyčlení jen nejnutnější počet sil a prostředků a ostatními silami bude dále rozvíjet pronásledování, prováděje přitom obchvatný manévř do boků a týlu protiúderného uskupení nepřítele.

Když se nepříteli podařilo předstihnout naše vojska v rozvinutí a když soustředil značné síly k provedení protiúderu, zastavil nebo značně zpomalil naše pronásledování, bude výhodné přejít na určené výhodné čáře do obrany všemi silami armády, úderů zbraní hromadného ničení zeslabit a potom palbou s místa odrazit nepřítele, způsobit mu značné ztráty a poté silným druhým sledem nebo zálohou, kterou si velitel armády vyčlení pro tento úkol, znovu přejít do útoku a zničit nepřítele.

Při odražení protiúderu nepřítele během pronásledování, kdy vojska útočníka budou v proudech, při čemž značná část sil armády bude provádět konečné zničení obklíčených uskupení nepřítele ve svém týlu, bude třeba více času k tomu, aby se jednotky provádějící pronásledování rozvinuly.

K získání času pro toto rozvinutí a k zaujetí obrany na výhodné čáře je nutné vyslat dopředu pohyblivé odřady, které za podpory dělostřelectva, letectva, zbraní hromadného ničení a při použití manévru zátarasy, zadrží pohyblivé odřady nepřítele, způsobí jim ztráty a vedou boj i s hlavními silami protiúderného uskupení, které pak je nepřítel

donucen rozvinout, velmi často po částech, ve snaze zmocnit se výhodného výchozího položení.

Při odražení protiúderu značných nepřátelských sil je výhodné rozvinout hlavní síly za výhodnými přirozenými překážkami, pevně přejít do obrany na dominujících výšinách, v osadách, v uzlech cest a přehrazovat především ty směry, které chrání naše hlavní síly.

Tento způsob odražení protiúderu bude výhodný i tehdy, máme-li stejný poměr sil s nepřítelem.

V některých případech bude nutné před zaujetím obrany vést boj o výhodné pro nás terénní čáry.

Proto je nutné působit záloham nepřítele ztráty již v hloubce při jejich přesunech do výchozího položení k provedení protiúderu. Rozsáhlé využití záatarasů chráněných palbou speciálně vyčleněných jednotek, hromadné údery letectvem a dělostřelectvem a zbraněmi hromadného ničení zabezpečí zpomalení jednotek nepřítele a přinutí ho k předčasnému rozvinutí za podmínek pro něho nevýhodných.

Je nutno mít na zřeteli také tu okolnost, že narazí-li nepřítel na organisovaný odpor, může upustit od frontálního úderu na naše obranné uskupení a přenést svůj hlavní úder na boky našich jednotek; proto je nutné věnovat pozornost zabezpečení boků a snahám nepřítele obejít naše boky a vyjít do našeho týlu.

Okolnost, že nepřítel bude podporovat své protiúderné uskupení silným letectvem a velmi často i zbraněmi hromadného ničení, vyžaduje, aby otázkám PVO, PAO a PCHO i odstranění následků při napadení zbraněmi hromadného ničení byla veliteli a štáby věnována zvýšená pozornost.

Abychom se vyvarovali provádění přeskupení vojsk, která přešla z pronásledování do obrany pod palbou nepřítele, je nutné, aby se velitel armády včas rozhodl k odražení protiúderu a dal útvarům a svazkům bojové úkoly dříve, než vojska vyjdou k čáře, z níž nepřítel připravuje protiúder.

Své rozhodnutí upřesňuje velitel armády na podkladě zpráv, které dostane od průzkumu, nebo zpráv získaných bojem předsunutých oddadů.

Je jasné, že celkový průběh boje za těchto složitých podmínek bude závislý na tom, jak rychle a správně zhodnotí štáb a velitel armády situaci a jak rychle se rozhodne, do jaké míry bude důrazná činnost podřízených vojsk, jak rychle budou vojska a prostředky určené k obraně schopna přejít do obrany a vojska určená k útoku do útoku.

Velitel armády se proto rozhoduje rychle, vyslechne jen krátké informační zprávy svého štábu a vydá krátké rozkazy, aby tak zabezpečil co nejvíce času pro podřízené, kteří budou plnit daný úkol.

V rozhodnutí k odražení protiúderu určí velitel armády směr hlavního úderu, čáry rozvinutí, úkoly svazkům a jednotkám armády, druhům vojsk a podpůrnému letectvu, způsob použití armádních záloh a zbraní hromadného ničení. Konečně vydá doplňkové nařízení pro bojové zabezpečení, když je to nutné.

Rozkazy k odražení protiúderu mají ráz krátkých, ale přesných pokynů zahrnujících hlavní úkoly jednotek, druhů vojsk a podpůrného letectva.

Boj se zálohami nepřítele zahajuje bombardovací a bitevní letectvo, jakmile zjistí zálohy v prostorech vykládání, soustředění a během jejich

přesunu k bojové linii, s maximálním využitím zbraní hromadného ničení.

Jakmile zálohy vyjdou do prostorů dosažitelných atomovým a dalekosným dělostřelectvem, vede atomové a dálkové dělostřelectvo palby na proudy a soustředění vojsk, zvláště na jeho tankové a mechanizované vojsko. Při výhodných podmínkách se v plné míře použije atomových, chemických, biologických prostředků a bojových radioaktivních látek.

Dobrý výsledek činnosti letectva s dělostřelectvem zabezpečí pečlivě organizovaný hloubkový průzkum jak vzdušný, tak i agenturní a pozemní.

Při přiblížení záloh nepřítele k linii fronty podporuje dělostřelectvo armády ve spolupráci s letectvem svými palbami boj předstunutých oddílů, vede hromadné palby na tanky a pěchotu do prostorů jejich soustředění, na čáru rozvinutí a současně zabezpečuje rozvinutí vlastních jednotek na čáře zvolené k odražení protiúderu.

Jakmile se velitel armády rozhodne k odražení protiúderu, čekají ho dva veliké úkoly. Prvním úkolem je provedení doplňkových opatření nutných k tomu, aby byla zvýšena odporuschopnost vojsk prvního sledu, která mají za úkol zdržet vojska nepřítele, provádějící protiúder, a snížit jejich bojeschopnost a způsobit jim značné ztráty.

Současně s tím se na směr připravovaného úderu na protiúderné uskupení přeskupuje dělostřelectvo, pěchotu a tanková vojska, zálohy a jednotky z nechročených směrů. Organísuje se protitanková, protivzdušná, protiatomová a protichemická ochrana těchto vojsk a uvádějí se v chod opatření k ženijnímu zabezpečení odražení protiúderu.

Rozeberu blíže opatření k zabezpečení vojsk odrážejících protiúder s místa.

Prostředky protitankové obrany vojsk prvního sledu armády, rozčleněné do jednotlivých pochodových proudů, ihned se rozvinou na určené čáře a zabezpečují rozvinutí hlavních sil.

Protitanková obrana musí být členěná do hloubky a musí přehrazovat hlavní směry. Včasný a promyšlený manévř prostředky protitankové obrany značně zvýší efektivnost odporu vojsk, která přešla do obrany.

Armádní dělostřeleckou protitankovou zálohu a armádní pohyblivý oddíl zatarasovací je výhodné ponechat v pohotovosti k rozvinutí na směru hlavního úderu protiúderného uskupení. Je-li dělostřelecká protitanková záloha armády zasazena do boje, vyčlení velitel armády do své zálohy část kanonového dělostřelectva a vytvoří z něho novou dělostřeleckou protitankovou zálohu.

Má-li protiúderné uskupení značnou převahu v tancích, je nutno část kanonového dělostřelectva vyčlenit k odražení tanků nepřítele.

Odporuschopnost dělostřelectva se zvětší správnou volbou palebných postavení, vedením paleb z lécek, vedením bočních paleb a vhodnou kombinací paleb se zátarasů.

Veliký význam má ochrana vojsk provádějících přeskupení a rozvinutí při úderu letectva. Vojska armády chrání stíhací letectvo podle plánu frontu a protiletadlové dělostřelectvo v součinnosti se stíhacím letectvem podle rozkazu velitele armády. Na ohrožené směry se přeskupuje protiletadlové dělostřelectvo vševojskových svazků z podružných směrů, které se nezúčastní odražení protiúderu. Při určování uskupení protiletadlového dělostřelectva je třeba vyhnout se šablonovitě rovnoměrnému rozdělení jednotek a brát v úvahu to, že nepřítel bude přede-

vším podnikat úderu na předem určené odřady chránící rozvinutí hlavních sil a na proudy hlavního uskupení.

Jednou z charakteristických zvláštností organizace odražení protiúderu během pronásledování bude okolnost, že jednotky určené k odražení protiúderu budou téměř vždy nuceny provést přeskupení do jednoho z boků.

Stálý a včasný průzkum uskupení a pravděpodobného zámyslu nepřítele zabezpečí včasné rozvinutí a činnost vojsk v této složité situaci. Dostane-li velitel armády včas zprávy, může závčas vydat rozkazy k přípravě komunikací nutných k provedení přeskupení, organisovat regulační službu a zabezpečit zajištění jednotek provádějících přeskupení.

Velitelé svazků a útvarů, které přešly do obrany, musí ihned organisovat palby všech druhů, zejména palbu dělostřelectva a minometů. Uskupení dělostřelectva musí zabezpečovat hlubokou protitankovou obranu a současně i možnost bez velikých přeskupení a velkého manévru silami podporovat ty jednotky, které v dalším provedou úder na protiúderné uskupení nepřítele.

Ženíjní vojsko zabezpečuje opevnění čar, objektů, styků a boků, připravuje zátarasy, komunikace a organisuje regulaci.

Jakmile nepřítel přejde k protiúderu, zdržují vojska prvního sledu armády úpornou obranou nepřítele, pevně brání obsazené zákopy a objekty a palbami a protiztečí zeslabují jeho údernou sílu. Armádní dělostřelectvo a letectvo podporuje boj jednotek prvního sledu armády.

Jestliže nepřítel současně s protiúderem provede vzdušný výsadek do týlu našich vojsk, zničí ho ihned vojska, která jsou v blízkosti výsadku. Jednotky pověřené zničením výsadku jsou pod jediným velením. Výsadek musí být zničen dříve, než k němu vyjdou vojska provádějící protiúder.

Svazky nebo útvary určené k provedení úderu na protiúderné uskupení nepřítele zaujmou v dané době výchozí postavení podle rozkazů velitele armády. Rozvinutí a přeskupení zabezpečuje letectvo.

Nejvýhodnější je zaujmout výchozí postavení během noci.

Uskupení, které provede úder na protiúderné uskupení nepřítele, musí být dostatečně silné a musí zabezpečovat ve spolupráci s jednotkami, které odrážejí protiúder s místa nejen obklíčení a zničení protiúderného uskupení, ale i vytvoření silné vnější fronty obklíčení.

Kromě toho musí mít uskupení dostatečně silný druhý sled a zálohy zabezpečující narůstání sil a prostředků v hloubce, rychlé tempo obklíčení a odražení úderů nepřítele, prováděných nově přicházejícími zálohami.

V tomto uskupení bude druhý sled armády zesílen manévrem sil a prostředků z podružných směrů a v některých případech manévrem sil a prostředků frontu.

Úder je výhodnější provést v jednom směru, aby byla zabezpečena nutná hustota sil a prostředků na rozhodujícím úseku.

Uskupení a směr hlavního úderu musí zabezpečit rychlé obklíčení a zničení hlavního uskupení nepřítele, rozdrčení uskupení nepřítele a jeho zničení po částech. Směry úderů musí být vedeny terénem zabezpečujícím hromadné použití tanků, dělostřelectva, letectva a vyjití vojsk na čáry zabezpečující další rozvinutí útoku a pronásledování.

Časově je výhodné úder provést tehdy, když hlavní síly nepřítele

jsou morálně narušeny úporným odporem jednotek prvního sledu a když nepřítel zasadil všechny své blízké zálohy.

Útok začne po krátkém atomovém a dělostřeleckém přepadu a po skončení hromadných úderů letectva vedených na tanky a dělostřelečtvo nepřítele. K útoku se připojí všechny jednotky odrážející protiúder s místa.

Během provádění úderu na obkličeno nepřítele vyčlení se uskupení k provedení rozdělení a zničení vojsk protiúderného uskupení.

Jednotky, které vyjdou na vnější frontu obkličení, zabezpečují zničení obkličeno protiúderného uskupení tím, že izolují toto uskupení od přicházejících záloh a rychle rozvíjejí útok do hloubky; pronásledují jednotky, jimž se podařilo probít se z obkličení a které odcházejí na nové obranné pásmo nebo postavení v hloubce obrany; zmocňují se výhodných čar a zabezpečují podmínky pro další rozvíjení pronásledování v operační hloubce a úplné zničení nepřítele.

III. Hlavní požadavky na organizaci součinnosti a velení vojskům armády při odražení protiúderu nepřítele během pronásledování

Otázky součinnosti

Součinnost se organizuje podle úkolů, objektů a čar na celou hloubku armádní útočné operace.

Je plně pochopitelné, že v přípravném období bude podrobně organizována součinnost na celé období průlomu taktické hloubky obrany. Na další období bude součinnost organizována jen ve všeobecných rysech.

Při odražení protiúderu během pronásledování musí velitel armády a jeho štáb provést doplňující organizaci součinnosti vzhledem k situaci, která vznikla na frontě.

Charakteristickým znakem této součinnosti bude to, že je nutné ji provést v krátké době a že bude obsahovat velký počet otázek, které bude nutné vyřešit.

Konečně se součinnost bude provádět během boje, což bude mít značný vliv na její ráz.

Velitel armády a jeho štáb budou současně organizovat součinnost mezi svazky, útvary, letectvem a druhy vojsk provádějícími odražení protiúderu a mimo to se svazky, letectvem a druhy vojsk, které v dalším průběhu provedou úder na protiúderné uskupení nepřítele. Konečně musí být současně organizována i součinnost se sousědy, po případě i s vlastními jednotkami, které pokračují v rozvíjení pronásledování v prostoru značně vzdáleném od prostoru protiúderu nepřítele.

Aby bylo dosaženo přesné součinnosti, musí velitel a štáb armády určit úkoly každého svazku nebo útvaru, jejich obranná pásma, směry hlavního odporu, směr hlavního úderu úderného uskupení, úkoly každého svazku nebo útvaru úderného uskupení a pořadí činnosti obou uvedených uskupení.

Každému druhu vojsk určí velitel armády objekty jeho činnosti a pořadí činnosti ve prospěch pěchoty a tanků. Upřesní objekty, které bude ničit zbraněmi hromadného ničení, dělostřelectvem a letectvem, i dobu a způsob přenesení jejich podpory ve prospěch úderného uskupení.

Určí úkoly svazkům provádějícím obkličení a zničení protiúderného uskupení i svazkům rozvíjejícím operaci do hloubky, při čemž určí z toho

vyplývající úkoly ostatních druhů vojsk, hlavně dělostřelectva, letectva a ženijního vojska.

Zvlášť veliký význam má organisace součinnosti s podpůrným letectvem.

K zabezpečení součinnosti mezi různými druhy vojsk určí štáb armády hesla a signály, nařídí způsob spojení mezi pěchotou, tankovým a mechanizovaným vojskem, dělostřelectvem, letectvem a chemickým vojskem.

Při organisaci součinnosti je nutno úsilí všech vojsk armády zaměřit na splnění konečného cíle operace.

Otázky velení

Za pronásledování je velitel armády a jeho štáb na směr hlavního úderu. Velí ze své VP nebo VS, s nímž se přemísťuje za vojsky provádějícími pronásledování.

Při jasné se rýsujícím nebezpečí protiúderu nepřítele organisuje velitel armády svou VP a VS v takových prostorech, z nichž je možno současně nepřetržitě velet i vojskům odrážejícím protiúder z místa úderného uskupení a konečně i těm jednotkám, které dále pronásledují nepřítele.

VS a VP je nutno rozmístit v terénu nedostupném tankům, vně pásma protiúderu nepřítele.

Při pronásledování je nutno věnovat daleko větší pozornost rozmístění, ochraně a obraně orgánů velení, neboť v dané situaci není vyloučeno, že orgány velení budou napadeny jednotlivými skupinami nepřítele, kterým se podařilo vyjít z obklíčení.

Velení vojskům musí být tvrdé a nepřetržitě. Tvrdost velení záleží v tom, že se velitel rozhodne k odražení protiúderu včas, trvá důsledně na provedení tohoto rozhodnutí, sám i prostřednictvím svého štábu účinně kontroluje, pomáhá při jeho provádění a má vysoké požadavky na vojska.

Nepřetržitosti velení se dosahuje soustředěním úsilí všech druhů vojsk na splnění konečného úkolu, organisací operačně taktické součinnosti vojsk a jejím udržením i během boje, včasným narůstáním úsilí, rychlým a správným chápáním změn situace a jejich předvídaním, přesným stanovením bojových úkolů, stálou vzájemnou informací shora dolů a opačně, informací mezi sousedy, včasnou změnou úkolů během pronásledování i během odražení protiúderu, nepřetržitým spojením a stálou kontrolou činnosti podřízených vojsk.

Velení musí být centralisováno, všichni podřízení se musí podřídit jedinému zámyslu a vůli velitele armády.

Centralisace velení nevylučuje osobní iniciativu podřízených, zaměřenou k nejlepšímu splnění zámyslu velitele armády. Harmonická souhra centralisovaného velení s osobní iniciativou podřízených má vedoucí úlohu při pronásledování a při odražení protiúderu nepřítele během pronásledování.

Rychlé soustředění a zhodnocení zpráv o situaci, včasné rozhodnutí k odražení protiúderu, praktické využití pojítek, správné umístění VS a VP a včasné jejich rozvinutí, praktická a účinná kontrola a pomoc podřízeným štábům a vojskům, včasná kontrola provádění rozkazů a pokynů velitele armády zabezpečují pružnost velení.

Veliký význam má operační předvídavost velitele a štábu armády, zabezpečující odhalení zámyslu nepřítele v celku i úkolu protiúderného uskupení.

Štáb armády musí během pronásledování a při nebezpečí protiúderu nepřítele zaměřit úsilí průzkumu na odhalení zámyslu nepřítele, na včasné zjištění přísunu záloh, na přeskupení a přípravy protiúderu, zabezpečit včasné dodání rozhodnutí velitele armády vykonavatelům, dodat vojskům smlouvené signály a znamení součinnosti, hlavně signály při setkání vojsk. Organiseovat vzájemné informace, součinnost, včasné přemístění VS, VP a kontrolovat práci týlu.

Hlavními pojítky během pronásledování a při odražení protiúderu jsou radio, směrová a pohyblivá pojítka a spojovací letouny. K rozsáhlé míře se užívá smlouvených signálů a znamení stanovených štábem armády.

Závěr

Ze zkušeností z útočných operací Sovětské armády ve Veliké vlastenecké válce vidíme, že odražení protiúderu během pronásledování v operační hloubce je za současných podmínek běžným druhem činnosti vojsk.

Pronásledování v útočné operaci v budoucnosti bude prováděno ve vyšším tempu a bude zachvacovat šířkově i hloubkově ještě větší prostory, než tomu bylo v druhé světové válce.

Naproti tomu v současných podmínkách má i nepřítel větší možnosti v organizaci obrany, hlavně vzrostla možnost rychle organisovat silné protiúderu jak v taktické, tak i v operační hloubce obrany.

Současná mechanisace i způsoby vedení operací dovolují nepříteli provést rychlá přeskupení vojsk a tím provádět opatření směřující k zastavení našich vojsk provádějících pronásledování.

Protiúderu v taktické a operační hloubce jsou dnes běžným zjevem činnosti vojsk obránce. Jejich odražení, hlavně během pronásledování, žádá od vojsk i velitelského sboru vysoké vypětí, přesnou organizaci činnosti vojsk, vysoké schopnosti velitelů i štábů a zvolení takového způsobu odražení protiúderu, který zabezpečuje zničení protiúderného uskupení v nejkratší době a rychlý přechod k dalšímu rozvíjení útočné operace do hloubky.

Hlavní požadavky pro úspěšné odražení protiúderu během pronásledování jsou tyto:

- hluboký a nepřetržitý průzkum s úkolem včas zjistit uskupení nepřítele, ráz jeho činnosti, předpokládané čáry a dobu rozvinutí protiúderného uskupení, určit pravděpodobné směry jeho protiúderu;

- provedení nutných opatření s cílem předejít nepříteli ve zmocnění se prostorů výhodných pro nepřítele, aby nepřítel byl postaven do nevýhodné situace, pokud jde o provedení manévru a úderu;

- přednostní organisace použití zbraní hromadného ničení, paleb protitankové obrany a v dalším průběhu paleb všeho dělostřelectva armády, pod jejichž ochranou vojska armády, provádějící odražení protiúderu s místa, organisují systém paleb všech druhů a zaujímají obrannou sestavu;

- operační sestava armády musí zabezpečit odražení protiúderu nepřítele, zničení jeho uskupení, kterým se podařil průlom na jednotlivých směrech, a zabezpečit rychlý přechod do nového pronásledování;

— všestranná příprava velitelů, štábů všech stupňů i vojsk k rychlému přechodu z útoku do obrany, k vedení aktivní obranné činnosti, k organizaci a provádění rychlých přeskupení;

— rychlá a správná organizace použití zbraní hromadného ničení, hromadných paléb dělostřelectva a hromadných úderů letectva na ohrožené směry;

— rychlé vybudování zátarasů střežených palbou a obranných postavení a rychlé upravení terénních a místních předmětů k obraně;

— příprava komunikací k zabezpečení manévru zálohami a k rozvínutí těch vojsk, která provádějí úder do boku a týlu protiúderného uskupení nepřítele;

— výhodná kombinace útočné i obranné činnosti, pečlivá organizace a provádění všech druhů bojového zabezpečení vojsk, zvláště na styčích a bocích;

— nepřetržitá součinnost mezi svazky, útvary a druhy vojsk, zaměřená na úspěšné odražení úderů nepřítele, jeho obklíčení a zničení a přechod do nového útoku a pronásledování;

— správné materiálně technické zabezpečení vojsk;

— tvrdé a nepřetržité velení vojskům ve spojení s iniciativní činností podřízených, zaměřenou k splnění celkového úkolu útočné operace armády.